

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1.1 ทฤษฎี

David Ricardo ได้เสนอแนวคิดในการเปรียบเทียบอัตราการได้เปรียบหรืออัตราการเสียเปรียบในการผลิตสินค้าระหว่างประเทศ โดยกำหนดให้การค้าได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (comparative advantage) เป็นตัวกำหนดแบบแผนของการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปว่า ประเทศควรเลือกและส่งออกสินค้าที่ตนได้เปรียบ เมื่อเปรียบเทียบมากที่สุด (most comparative advantage) หรือสินค้าที่ตนเสียเปรียบน้อยที่สุด (least comparative disadvantage) และนำเข้าสินค้าที่ตนได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบกับน้อยที่สุด หรือสินค้าที่ตนเสียเปรียบมากที่สุด โดยพิจารณาจาก capital intensive และ technology intensive

การวิจัยครั้งนี้ นักธุรกิจหรือภาคอุตสาหกรรมของไทยจะได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบในด้าน capital และด้าน technology แต่ในขณะที่ประเทศสาธารณรัฐประชาชนลาวกับพม่า จะมี comparative advantage ในด้านของทรัพยากรธรรมชาติ วัตถุดิบ เป็นต้น สำหรับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้เปรียบเมื่อเปรียบเทียบในด้านแรงงาน (labour intensive) จากการที่ไทยได้เปรียบด้าน capital และด้าน technology มาก ๆ นั้น สิ่งที่จะช่วยให้ประสบความสำเร็จได้นี้ ต้องอาศัยการเชื่อมโยงธุรกิจแขนงต่าง ๆ กับธนาคารพาณิชย์ ซึ่งอยู่ในรูปของเงินให้สินเชื่อหรือการบริการที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นการโอนเงิน การให้ข่าวสารผ่านเครื่องคอมพิวเตอร์หรือธุรกรรมต่าง ๆ ของธนาคารพาณิชย์ ที่เอื้ออำนวยต่อธุรกิจนั้น

2.1.2 แนวคิด

กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เกิดจากการที่ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับ สปป. ลาว และประเทศเพื่อนบ้านอื่น ๆ ในภูมิภาคอินโดจีนนับวันจะเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประเทศเหล่านี้ได้เข้ามาเป็นสมาชิกกลุ่มอาเซียนด้วยกัน ทำให้มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจและเป็นผลให้เกิดการขยายตัวทางด้านการค้า การลงทุน และการท่องเที่ยวที่ขยายตัวเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก อันเป็นประโยชน์แก่ทุกประเทศในภูมิภาคนี้โดยทั่วถึงกัน

การพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย-ลาว มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อขยายโอกาสทางการค้า การท่องเที่ยว และการลงทุนระหว่างไทย-ลาว และต่อเนื่องเชื่อมโยงไปถึงจีนตอนใต้และเวียดนาม นับวันจะเพิ่มพูนความสำคัญและมีส่วนช่วยทำให้เศรษฐกิจของประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้าน ในภูมิภาคนี้

ขยายตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบสามารถแสดงได้ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศุภมาส พัทธพันธ์ (2536) ได้ศึกษาเรื่องการลงทุนทางตรงของไทยในลาว พบว่า มูลเหตุจูงใจในการลงทุนสามารถอธิบายได้จากทฤษฎีการลงทุนทางตรงระหว่างประเทศซึ่งส่วนใหญ่เกิดจาก

1. ความไม่สมบูรณ์ของตลาดหลักทรัพย์ในประเทศที่รับทุน กล่าวคือ ถ้าตลาดหลักทรัพย์ในประเทศที่รับทุนไม่มีประสิทธิภาพแล้ว นักลงทุนจะเลือกการลงทุนทางตรงในประเทศที่รับทุนแทนที่จะเป็นการลงทุนในหลักทรัพย์

2. ความได้เปรียบที่เหนือกว่าในด้านต่าง ๆ ของประเทศที่ไปลงทุน เช่น ความได้เปรียบจากการมีความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่เหนือกว่า หรือมีความได้เปรียบในการได้รับการประหยัดจากขนาดการผลิตทำให้นักลงทุนต้องใช้ความได้เปรียบที่เหนือกว่าเหล่านี้ในการลงทุนในต่างประเทศ เพราะสามารถทำกำไรได้มากกว่าคู่แข่งอื่น ๆ ในประเทศผู้รับทุน

3. ลักษณะของตลาดที่เป็นผู้ผลิตน้อยรายที่ต้องการความเติบโตของธุรกิจ在不同ประเทศ

4. แรงจูงใจจากภาษีขาเข้าในประเทศที่เป็นตลาดส่งออก

นอกจากนี้ มูลเหตุจูงใจในการลงทุน在不同ประเทศของประเทศกำลังพัฒนาส่วนใหญ่เกิดจากสาเหตุสำคัญ 3 ประการ คือ

1. ความพยายามที่ปกป้องตลาดและรักษาส่วนแบ่งตลาดในประเทศคู่ค้า เนื่องจากมีการแข่งขันจากคู่แข่งอื่น ๆ หรือถูกกีดกันทางการค้าจากประเทศที่เป็นตลาดส่งออก

2. ต้องการหาแหล่งผลิตที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า เช่น ค่าจ้างแรงงานที่ต่ำกว่า หรือต้นทุนวัตถุดิบต่ำกว่า

3. ต้องการลดหรือกระจายความเสี่ยง เช่น ความเสี่ยงจากการขาดแคลนวัตถุดิบหรือความเสี่ยงจากการเมืองในประเทศ

จากการศึกษาพบว่าธุรกิจที่มีโครงการลงทุนมากที่สุดในประเทศลาวก็คือ ธนาคารพาณิชย์ อุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูป และธุรกิจการโรงแรม ซึ่งทำให้ทราบว่าธุรกิจธนาคารพาณิชย์ไทยได้

เปรียบเทียบกว่าธนาคารพาณิชย์ลาว ทั้งนี้ธนาคารพาณิชย์ไทยมีสาขาในต่างประเทศมากกว่าทำให้ได้เปรียบในการโอนเงินระหว่างประเทศ ในส่วนอุตสาหกรรมเสื้อผ้าสำเร็จรูปนั้น ไทยได้เปรียบด้านประสิทธิภาพผลิตและดำเนินธุรกิจมานานกว่า ความได้เปรียบในตลาดสินค้า ปัจจัยการผลิต ตลอดจนแหล่งวัตถุดิบที่ดีกว่า ทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำกว่า สำหรับธุรกิจโรงแรมนั้น ความได้เปรียบที่สำคัญของไทยอยู่ที่ลูกค้าในประเทศลาว ส่วนใหญ่เป็นคนไทย ดังนั้นการบริการของโรงแรมไทยจึงถูกใจลูกค้าที่เป็นชาติเดียวกัน

ศิริธานี หาญชัยกิตติกุล (2536) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ทางการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศไทยกับกลุ่มประเทศอินโดจีน พบว่าการค้าและการลงทุนในกลุ่มประเทศอินโดจีนมีความน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะประเทศ สปป. ลาว และเวียดนาม ทั้งนี้เพราะมีศักยภาพที่จะขยายตัวทางด้าน การตลาดได้รวดเร็ว มีความต้องการสินค้าอยู่จำนวนมาก เนื่องจากประเทศลาว และเวียดนามมีกำลังการผลิตต่ำไม่เพียงพอต่อความต้องการภายในประเทศ ทั้ง ๆ ที่มีแหล่งทรัพยากรธรรมชาติอย่างอุดมสมบูรณ์ ซึ่งประเทศลาว นั้นนักลงทุนไทยได้ให้ความสนใจที่จะเข้าไปลงทุนในธุรกิจหลายประเภท เช่น การนำเข้าและส่งออก ธุรกิจเสื้อผ้าสำเร็จรูปและสิ่งทอ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากไม้ และการโรงแรม ส่วนประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจสูงกว่าประเทศลาว แต่นักธุรกิจและนักลงทุนของไทยยังเข้าไปทำการค้าและการลงทุนน้อย เนื่องจากความไม่ชัดเจนของกฎหมาย ตลอดจนนโยบายการค้าและการลงทุนของประเทศเวียดนาม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อผู้ประกอบการ

เสาวรินทร์ สายรังษี (2536) ได้ศึกษาเรื่องการลงทุนทางตรงในต่างประเทศของบริษัทไทย พบว่ามูลเหตุหรือปัจจัยกำหนดการลงทุนทางตรงในต่างประเทศนั้น สามารถสรุปได้ 4 ประการ คือ

1. ประเทศผู้รับทุนมีทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบการผลิตอุดมสมบูรณ์มากกว่า
2. ปัจจัยแรงงานมีราคาอยู่ในระดับต่ำหรือถูกอยู่มาก
3. สิทธิประโยชน์จากภาษีที่ให้ความปกป้องคุ้มครองผู้ผลิตในประเทศผู้รับทุน
4. เพื่อให้ประโยชน์จากการมีความได้เปรียบเฉพาะในด้านเทคโนโลยี ความชำนาญด้านการผลิตที่เหนือกว่าประเทศรับทุน

นอกจากนี้ยังพบว่า มูลเหตุสำคัญประการหนึ่งที่คาดว่าน่าจะมีบทบาทในการเป็นแรงผลักดัน

ให้นักลงทุนไทยมีแนวโน้มที่จะอาศัยการลงทุนในต่างประเทศเป็นฐานการผลิตสินค้า เพื่อรองรับตลาดส่งออกต่างประเทศมากขึ้นก็คือ ปัจจัยด้านการกีดกันการค้าที่นับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะจากตลาดประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งเป็นประเทศคู่ค้าที่มีความเสียเปรียบด้านการค้ากับไทยที่สำคัญ ได้แก่สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประชาคมยุโรป ประเทศเหล่านี้ได้ดำเนินการกีดกันการค้ากับประเทศไทยในหลาย ๆ ลักษณะเพื่อสร้างแรงกดดันและตอบโต้การค้าในรูปแบบที่สหรัฐอ้างว่า “ไม่เป็นธรรม”

ดังนั้น นักลงทุนไทยจึงมีแนวโน้มจะอาศัยการลงทุนทางตรงในต่างประเทศมาใช้เป็นฐานสำหรับการผลิตสินค้าในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่ยังมีได้ถูกดำเนินนโยบายการตอบโต้ทางการค้า หรือยังได้รับสิทธิพิเศษในการส่งออกจากประเทศพัฒนาแล้ว

กมลทิพย์ ล้อมลาย (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของนักธุรกิจเมืองเชียงใหม่ต่อผลกระทบที่ไทยจะได้รับจากโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจ พบว่า นักธุรกิจเห็นว่ารัฐบาลควรสนับสนุนโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจอย่างจริงจังในทุกด้าน อาทิ สนับสนุนให้มีการลงทุนส่งเสริมการศึกษา และการสื่อสาร รวมทั้งการหาแหล่งเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำทั้งในและต่างประเทศ นอกจากนี้ รัฐบาลควรได้ปรับปรุงกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ กฎหมายคนเข้าเมือง การออกหนังสือวีซ่า และการขนส่งระหว่างประเทศให้เหมาะสมต่อการใช้ร่วมกันทั้ง 4 ประเทศ ซึ่งประเทศที่จะได้รับผลประโยชน์จากโครงการมากกว่า ได้แก่ ประเทศจีน และไทย เนื่องจากประเทศเหล่านี้มีความพร้อมทางด้านทุนและเทคโนโลยี ขณะที่เมียนมาร์ และ สปป. ลาว อาจจะได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าในระยะแรก เพราะมีความพร้อมไม่เท่าประเทศจีน และไทย แต่ 2 ประเทศหลังนี้ก็มีความพร้อมด้านวัตถุดิบและแรงงาน ดังนั้น หากทั้ง 4 ประเทศได้มีการประสานอย่างถูกต้องเป็นธรรมชาติแล้ว จะทำให้อนุภูมิภาคนี้เจริญเติบโตได้อย่างดี แม้จะมีความแตกต่างด้านระบบการปกครองก็ตาม ก็จะไม่เกิดอุปสรรคในการดำเนินการของโครงการมากนัก

สำหรับผลดีของโครงการสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจที่มีต่อประเทศไทย จะช่วยทำให้เศรษฐกิจโดยรวมของภาคเหนือดีขึ้น มีการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้น และสามารถลบภาพลักษณ์ของสามเหลี่ยมทองคำได้เป็นอย่างดี นักธุรกิจส่วนใหญ่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมลงทุนธุรกิจด้านต่าง ๆ ในโครงการ นอกจากนี้ในจังหวัดน่านยังมีความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน เช่น เป็นเมืองประตูสู่อินโดจีน สามารถเดินทางเข้าไป สปป. ลาว และจีนตอนใต้ได้อย่างสะดวก

ในด้านผลเสียต่อประเทศ จะเกิดปัญหาด้านความมั่นคงตามแนวชายแดน การถ่ายเทแรงงานจากชนบทสู่เมือง สินค้าหนีภาษี และการเคลื่อนย้ายทุน ตลอดจนฐานการผลิตไปสู่ประเทศจีน สำหรับผลเสียที่มีต่อภาคเหนือ นั้น สินค้าทางการเกษตรไม่สามารถที่จะต่อสู้ด้านราคาและคุณภาพ เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม จากสังคมเกษตรกรรมไปสู่สังคมอุตสาหกรรมแบบขาดการวางแผน ปัญหาการอพยพแรงงานจากชนบทเข้าสู่เมืองใหญ่ และการหลั่งไหลของคนต่างด้าวอันเป็นสาเหตุของอาชญากรรม

ศูนย์บริการวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (2537) ได้จัดทำรายงานผลการวิเคราะห์ศักยภาพโอกาสและข้อจำกัดของการลงทุน สรุปได้ดังนี้

การดำเนินงานตามแผนชี้แนวการลงทุนของจังหวัดน่านจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการลงทุนของภาครัฐด้าน โครงสร้างพื้นฐาน และภาคเอกชนในอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เช่น ธุรกิจการค้าสิน

ค้าอุปโภค การผลิตสินค้าอุปโภคบริโภค การผลิตวัสดุก่อสร้าง และเครื่องมือการเกษตร การก่อสร้าง เป็นต้น

การดำเนินงานของรัฐเป็นการสร้างโอกาสการลงทุน การขยายฐานเศรษฐกิจให้กับจังหวัดต่าง ๆ ในเขตเศรษฐกิจที่ 3 โครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการใช้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และประโยชน์อื่น ๆ ภาคเอกชนจะได้รับประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาลในเรื่องนี้มากน้อยเพียงใด อยู่ที่การวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลาได้อย่างแม่นยำ มีสายตามองไปข้างหน้าอย่างกว้างไกลจนสามารถมองทะลุอุปสรรคน่าจะลงทุนในธุรกิจประเภทใดที่ได้แนะนำไว้ในแผนการลงทุนนี้

ศูนย์พัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ - ศูนย์พัฒนาภาคเหนือสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2541) ในรายงาน “แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจชายแดนไทย - สปป. ลาว” สรุปได้ดังนี้ คือ

1. ควรมีการพัฒนาด้านกายภาพและโครงสร้างพื้นฐานเพื่อจะช่วยให้การพัฒนาเศรษฐกิจด้านต่าง ๆ เป็นไปได้ด้วยดี และมีประสิทธิภาพในการพัฒนา
2. การพัฒนาเศรษฐกิจนี้ควรจะทำด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการค้า การท่องเที่ยว และด้านการลงทุนอุตสาหกรรมต่าง ๆ ควบคู่กันไปกับด้านความมั่นคงปลอดภัย ด้านสังคม และด้านการบริหารการจัดการด้วย